

**Advies van de Centrale toezichtsraad voor het gevangeniswezen
over
de uitvoering van gevangenisstraffen van drie jaar of minder
gericht aan het federaal Parlement
- overgemaakt op 17 mei 2022 -**

Inleiding

1.— De wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten (verder: wet externe rechtspositie) heeft tot doel de strafuitvoering te legaliseren, de rechterlijke macht de bevoegdheid te geven over de tenuitvoerlegging van straffen en deze bevoegdheid te organiseren. Zonder het belang van de wet externe rechtspositie en van de legalisering, juridisering en regulering van de strafuitvoering ter discussie te willen stellen, wil de Centrale raad met dit advies zijn bezorgdheid uiten over de omstandigheden waarin de artikelen 27 en volgende van de wet externe rechtspositie in werking zullen treden en over de gevolgen van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder op de overbevolkingsproblematiek, zowel op korte als op lange termijn.

De wet van 5 mei 2019 “tot wijziging van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten tot aanpassing van de procedure voor de strafuitvoeringsrechter voor de vrijheidsstraffen van drie jaar of minder”, zoals nadien herhaaldelijk gewijzigd, voorzag, onder meer, in de inwerkingtreding van de artikelen 27 e.v. van de wet externe rechtspositie op 1 juni 2022. Het op 25 april 2022 ingediende wetsontwerp “tot uitstel van de inwerkingtreding van de bepalingen inzake de uitvoering van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder” voorziet thans in de inwerkingtreding van deze artikelen op 1 september 2022 voor de straffen van meer dan twee jaar en uiterlijk op 1 september 2023 voor de vrijheidsstraffen van twee jaar of minder¹. Momenteel wordt de uitvoering van de korte vrijheidsstraffen van drie jaar of minder door administratieve voorschriften geregeld². Deze regeling is gebaseerd op twee modaliteiten, die elkaar vaak opvolgen in de tijd, waarbij de meeste veroordeelden meteen onder elektronisch toezicht komen te staan vooraleer hun een voorwaardelijke invrijheidsstelling wordt toegekend. De inwerkingtreding van de artikelen 27 e.v. van de wet externe rechtspositie zorgt voor een paradigmashift. Voortaan is het de strafuitvoeringsrechter die zich zal uitspreken over de eventuele toekenning van een modaliteit van strafuitvoering. De toekenning van de strafuitvoeringsmodaliteiten zal vanaf dan volgens een in de wet omschreven procedure verlopen.

¹ *Parl. St.* Kamer 2021-22, DOC 55 2645/001.

² MO nr.1817 van 15 juli 2015; MO nr.1817bis van 29 april; MO nr. 1817ter van 4 juli 2017 & MO nr. 1817quater van 23 december 2021.

Het belangrijkste gevolg is dat de veroordeelde in afwachting van een eventuele toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit de gevangenisstraf effectief zal ondergaan, ook wanneer hij werd veroordeeld tot een vrijheidsstraf van drie jaar of minder.

2.— De inwerkingtreding van de artikelen 27 e.v. van de wet externe rechtspositie op 1 september 2022 is een logisch gevolg van de goedkeuring, een vijftiental jaar geleden, van de wet externe rechtspositie van. Bij wijze van overgangsbepaling zullen deze bepalingen uitsluitend van toepassing zijn op veroordeelden die een vonnis of arrest uitvoeren voor vrijheidsstraffen van minder dan drie jaar, uitgesproken na de inwerkingtreding van deze artikelen³.

3.— De stelling dat korte vrijheidsstraffen van drie jaar of minder momenteel niet worden uitgevoerd, moet in de eerste plaats worden genuanceerd. Zo tonen verschillende wetenschappelijke studies aan dat er sprake is van het ontstaan van een zekere strafinflatie doordat straffen van meer dan drie jaar worden uitgesproken om de automatische toekenning van strafuitvoeringsmodaliteiten te omzeilen. Ook de cumulatie van verschillende korte straffen kan tot een effectief uitgevoerde gevangenisstraf leiden. Zoals ook de minister van Justitie meent, wordt bovendien de voorlopige hechtenis sneller en vaker ingezet om de latere veroordeelde alvast voor een zekere periode daadwerkelijk van zijn vrijheid te beroven⁴.

I. Hervorming van het Strafwetboek

4.— De vraag rijst of het wenselijk is om voor bepaalde misdrijven een effectieve vrijheidsstraf van minder dan drie jaar op te leggen. De uitvoering van de straffen van drie jaar of minder neemt in elk geval thans in de regel de vorm van een andere strafuitvoeringsmodaliteit aan.

Uit de Beleidsverklaring Justitie van 4 november 2020 blijkt dat de minister van Justitie een hervorming van het Strafwetboek ambieert. Deze hervorming moet het straf-, strafproces- en strafuitvoeringsrecht “*accurater, eenvoudiger en coherenter*” maken⁵. Tijdens een interview in De Juristenkrant gaat de minister van Justitie dieper in op de hervorming van het Strafwetboek. Zo stelt de minister dat het seksueel strafrecht gemoderniseerd wordt. Daarnaast worden de strafmaten aan de tijdsgeest aangepast. Op bepaalde misdrijven zal geen gevangenisstraf maar alleen nog een alternatieve straf staan. Voor andere misdrijven moet de gevangenisstraf een ultimatum remedium zijn⁶. De minister kondigt aan dat het nieuwe Strafwetboek niet meer zal voorzien in gevangenisstraffen van minder dan 6 maanden.

Het Comité van Ministers van de Raad van Europa beveelt aan om de gevangenisstraf alleen als ultimatum remedium toe te passen (zie ook punt VI). De Centrale raad sluit zich hierbij aan en ziet in de hervorming van het Strafwetboek een kans om te reflecteren over het belang van de vrijheidsstraf binnen het arsenaal van maatregelen om misdrijven te sanctioneren. Deze hervorming van het Strafwetboek kan op termijn het aantal gedetineerden doen afnemen door de

³ Art. 16 wet van 29 juni 2021 tot operationalisering van de procedure voor de uitvoering van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder, *BS* 14 juli 2021, 70448–70449.

⁴ Perscommuniqué van het kabinet van de minister van Justitie van 1 april 2022: “Overheid gaat over tot aankoop 8 detentiehuizen” (<https://www.teamjustitie.be/2022/04/01/overheid-gaat-over-tot-aankoop-8-detentiehuizen/>).

⁵ DOC 55 1610/015, Beleidsverklaring, Vicepremier en minister van justitie, Kamer van Volksvertegenwoordigers van België, 4 november 2020, p. 32-33.

⁶ Boone, R. (2022, 3 februari). Mensen moeten in hun leven het verschil zien. Als dat lukt, kunnen we het vertrouwen in justitie heropbouwen, *De Juristenkrant* (p. 8-9).

instroom te reduceren. Een dergelijke beperking van de gevangenisbevolking is noodzakelijk. De hoge overbevolkingsgraad (zie ook punt III) tast immers de menselijke waardigheid van gedetineerden aan (in strijd met art. 5 basiswet), legt de gedetineerde beperkingen op die niet onlosmakelijk met de vrijheidsbenaming verbonden zijn (in strijd met art. 6 van de basiswet) en bemoeilijkt de realisatie van het doel van de vrijheidsstraf, namelijk de voorbereiding van de gedetineerde op zijn re-integratie in de samenleving.

II. De uitvoering van de korte straffen

5.— De voor- en de nadelen van korte straffen zijn al jaren het onderwerp van levendige debatten onder experts. Ook de Nederlandse Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) weegt in zijn [rapport](#) de voor- en nadelen van korte vrijheidsstraffen tegen elkaar af. In Nederland duren een zeer groot aantal detenties, ongeveer 74%, namelijk niet langer dan drie maanden.

6.— Wetenschappelijke onderzoek toont aan dat korte vrijheidsstraffen in de praktijk nauwelijks bijdragen aan detentiedoelen zoals resocialisatie en herstel, noch een afschrikwekkend effect hebben. Een korte gevangenisstraf kan echter wel detentieschade veroorzaken door bijvoorbeeld het verlies van tewerkstelling, huisvesting, het verwateren van sociale relaties en het verder opbouwen van schulden. Daarenboven bemoeilijkt het stigma dat gepaard gaat met een opsluiting in een penitentiaire inrichting de resocialisatie van de gedetineerde⁷. Tot slot kan een korte detentie al na drie maanden een nadelig effect hebben op belangrijke hersenfuncties zoals bijvoorbeeld het concentratievermogen of de impulscontrole van de veroordeelden⁸. Korte gevangenisstraffen dragen dan ook niet bij tot een succesvolle terugkeer van de gedetineerde in de samenleving.

Er is slechts één strafdoel waaraan een korte detentie voldoet, namelijk vergelding. Bij de maatschappelijke meerwaarde van de korte gevangenisstraffen stelt de Nederlandse Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming dan ook de nodige vragen: de mogelijkheden voor gedragsverandering en re-integratie zijn door de korte duur van de straf beperkt of onbestaande, de korte vrijheidsstraf veroorzaakt detentieschade en doet zelfs het risico op recidive toenemen. Uit onderzoek blijkt dat alternatieve straffen, zoals de taakstraf en het elektronisch toezicht, betere recidivebeperkende resultaten hebben dan de korte gevangenisstraf. Een alternatieve straf verkleint de kans op recidive met 50% in vergelijking met een korte gevangenisstraf⁹.

7.— De minister van Justitie stelt dat de uitvoering van de korte vrijheidsstraffen een structurele verandering is die ervoor zal zorgen dat de gevangenispopulatie op termijn zal dalen. De filosofie van het 'kort op de bal spelen' zal, aldus de minister, een impact hebben op het recidivecijfer, het fenomeen van de draaideurcriminelen zal verminderen en de rechters zullen kortere straffen opleggen, waardoor de gevangenispopulatie zal dalen¹⁰. De ervaring in Nederland, waarin tussen 2005 en 2015 de gevangenisbevolking aanzienlijk daalde, biedt voor die veronderstelling echter geen steun. Wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van die daling toont immers aan dat

⁷ Boone, M. (2021). *Vervangende taakstraf bij het niet betalen van een geldboete. Pre-evaluatie*. Leiden: Universiteit Leiden.

⁸ Ligthart, S., van Oploo, L., Meijers, J., Meynen, G., & Kooijmans, T. (2018). De Nederlandse detentieomgeving en het resocialisatiebeginsel, Implicaties van neuropsychologisch onderzoek, *NJB* 2018/146.

⁹ Claessens, J. (2022). Pleidooi voor de (door)ontwikkeling van de taakstraf en thuisdetentie ter vervanging van de korte gevangenisstraf. *Nederlands Tijdschrift voor Strafrecht*, (2020)1, p. 6-12.

¹⁰ *Vr. & Antw.* Kamer Commissie van Justitie 2022, 12 januari 2022, CRIV 55 COM 652, p. 14.

zij niet aan één welbepaalde maatregel kon worden toegeschreven, maar het gevolg was van een complex samenspel van verschillende factoren en veranderingen doorheen de gehele straf- en gevangensketen. De effectieve uitvoering van korte vrijheidsstraffen is volgens wetenschappelijk onderzoek geen factor die op termijn tot een beperking van het aantal gedetineerden leidt¹¹.

III. Overbevolking

8.— De inwerkingtreding van de artikelen 27 e.v. van de wet externe rechtspositie zal tot een toename van de gevangenispopulatie leiden. Door de uitvoering van de korte straffen zullen er, naar schatting, stapsgewijs een zeventhonderdtal bijkomende plaatsen¹² nodig zijn. De uitvoering van de korte straffen zal de reeds bestaande druk op de gevangenen enkel doen toenemen.

9.— De overbevolkingsproblematiek in de Belgische gevangenen werd al meermaals, zowel op nationaal als op internationaal niveau, onder de aandacht gebracht. Al in zijn verslag van januari 2012 pleitte het Rekenhof voor “een geïntegreerde, planmatige aanpak van de overbevolking, een betere onderbouwing en evaluatie van het beleid, de uitvoering van de wetgeving, het creëren van de noodzakelijke randvoorwaarden daarvoor en een betere afstemming met andere overheidsdiensten en de rechterlijke macht¹³” om mensonwaardige levensomstandigheden (voor de gedetineerden) en slechte werkomstandigheden (voor de personeelsleden) als gevolg van de overbevolking in onze gevangenen te verhelpen.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens tikte al in 2014 de Belgische staat op de vingers voor een schending van artikel 3 van het EVRM wegens de structurele problemen van overbevolking, onhygiënische en verouderde infrastructuur¹⁴. De (tot nu toe ontoereikende) uitvoering van dit arrest wordt anno 2022 nog steeds door het Comité van Ministers van de Raad van Europa opgevolgd.

Tussen 2 en 11 november 2021 voerde het CPT een *ad hoc* bezoek uit aan België en besteedde daarbij bijzondere aandacht aan de steeds weerkerende problemen op het vlak van overbevolking, materiële detentieomstandigheden, activiteiten, personeel, minimale dienstverlening bij stakingen en gezondheidszorg in de gevangenen¹⁵.

10.— Op 22 april 2022 verbleven 11 066 gedetineerden in de gevangenen, terwijl de capaciteit 9 694 plaatsen bedraagt. Op 22 april 2022 waren er na het bijplaatsen van 276 bijkomende bedden nog steeds 149 ‘grondslapers’ in de Belgische gevangenen. Daarnaast werden er in april 4 gedetineerden bij aankomst in de gevangenis van Namen in de strafcel geplaatst vanwege een plaatsgebrek in de reguliere cellen. Uit de recentste SPACE I statistieken die betrekking hebben op de 47 lidstaten van de Raad van Europa, blijkt dat België na Roemenië, San Marino, Griekenland en

¹¹ Boone, M., Pakes, F., & van Wingerden, S. (2020). Explaining the collapse of the prison population in the Netherlands: Testing the theories. *European Journal of Criminology*, January 2020. Doi:[10.1177/1477370819896220](https://doi.org/10.1177/1477370819896220).

¹² *Vr. & Antw.* Kamer Commissie van Justitie 2021, 23 juni 2021, CRIV 55 COM 525, p. 40.

¹³ Rekenhof. (2012, 31 januari). Verslag aan het federaal Parlement: Maatregelen tegen de overbevolking in de gevangenen [Persbericht]. Geraadpleegd op 17 mei 2022, van [Fiche | Rekenhof](#)

¹⁴ EHRM, 25 november 2014, nr. 64682/12, Vasilescu/België.

¹⁵ CPT. (2021, 15 november). *Council of Europe anti-torture Committee (CPT) visits Belgium* [Persbericht]. Geraadpleegd op 26 april 2022, van <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-cpt-visits-belgium>.

Cyprus de hoogste overbevolkingsgraad heeft¹⁶. Deze hoge graad van overbevolking heeft een negatieve impact op de werk- en leefomstandigheden in de gevangnissen en op de rechten van de gedetineerden en bemoeilijkt de voorbereiding van de re-integratie van de veroordeelden.

11.— Zoals blijkt uit het [persbericht](#) van de minister van Justitie van 1 april 2022, is de regering zich bewust van de extra instroom van veroordeelden die de uitvoering van de korte straffen zal meebrengen. In eerste instantie zullen de kortgestrafte veroordeelden in een klassieke gevangenis worden opgesloten. De minister legt namelijk uit dat de uitvoering van korte straffen "zal samenvallen met de opening van de nieuwe gevangenis in Haren en de verlenging van de oude gevangnissen in Sint-Gillis en Oud Dendermonde, waardoor de capaciteit niet zal worden aangetast". De extra capaciteit als gevolg van de opening van Haren (106 plaatsen) en de uitbreiding van de oude gevangnissen van Sint-Gillis en Oud Dendermonde (350 plaatsen) is echter nu al niet voldoende om de huidige overbevolking op te vangen. Bovendien zal de capaciteit van Haren niet beschikbaar zijn vanaf de eerste dag van de opening. Volgens informatie van DG EPI zullen de gevangenen van Vorst en Berkendael in oktober-december 2022 worden overgeplaatst, die van Sint-Gillis in het voorjaar van 2023.

In ditzelfde perscommuniqué wordt er een capaciteitsuitbreiding aangekondigd. De nieuwe gevangnissen van Haren en Dendermonde en het tijdelijk openhouden van de gevangenis van 'Oud Dendermonde' en een deel van de gevangenis van Sint-Gillis moeten zorgen voor 732 bijkomende plaatsen. Daarenboven voorziet de renovatie van de gevangenis van Ieper in 56 nieuwe plaatsen en openen de gevangnissen van Vresse-sur-Semois en Leopoldsborg in 2026, samen goed voor 592 bijkomende plaatsen. Het is niet duidelijk of deze twee nieuwe gevangnissen in de plaats zullen komen van gevangnissen met een verouderde infrastructuur dan wel in bijkomende capaciteit zullen voorzien. Tot slot wordt er een budget voorzien voor de oprichting van 15 detentiehuisen, goed voor een bijkomende capaciteit van 720 plaatsen.

12.— De Centrale raad sluit zich aan bij de aanbeveling van het CPT¹⁷ om in te zetten op het terugdringen van de gevangenispopulatie en erover te waken dat geen onevenredig grote aandacht aan het vergroten van de capaciteit wordt besteed. Een uitbreiding van de capaciteit brengt immers alleen geen afdoende en structurele oplossing voor overbevolking mee gelet op het risico dat een uitbreiding van de capaciteit gepaard gaat met een stijging van het aantal opsluitingen. In het actieplan dat België einde maart 2022 in de zaak *Vasilescu* aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa overmaakte, bevestigde België overigens de doelstelling om de totale gevangenisbevolking tot 10 000 gedetineerden te beperken¹⁸.

IV. Detentiehuisen

13.— De oplossing voor het beheersen van een stijgende gevangenispopulatie als gevolg van de gewijzigde strafuitvoering ligt volgens de minister van Justitie in de opening van vijftien detentiehuisen tegen het einde van deze legislatuur. In het persbericht van 1 april 2022 wordt alvast de opening van acht detentiehuisen in het vooruitzicht gesteld om een bijkomend aantal veroordeelden op te sluiten. De mededeling blijft echter vaag over het tijdstip waarop deze acht

¹⁶ Council of Europe Annual Penal Statistics (SPACE I survey) for 2021 (p.10), raadpleegbaar via: [Aebi-Cocco-Molnar-Tiago 2022 Prisons-and-Prisoners-in-Europe-2021 Key-Findings-SPACE-I -220404.pdf \(unil.ch\)](#).

¹⁷ CPT/Inf (2018) 8, Résumé du rapport, p. 2.

¹⁸ Zie het actieplan van België in de zaak 'Vasilescu' (verzoekschrift nr. 64682/12) ([DH-DD\(2022\)384](#)), p. 15.

(van de vijftien) detentiehuisen zullen openen. Alleen de detentiehuisen in Kortrijk en Berkendael zullen dit jaar opengaan.¹⁹

14.— De Centrale raad beaamt dat een kleinschalige, gedifferentieerde strafuitvoering een kwalitatieve en zinvolle detentie bevordert en de kansen op een succesvolle re-integratie vergroot. De Centrale raad is om die reden van oordeel dat detentiehuisen niet voor kortgestrafte veroordeelden voorbehouden mogen blijven en dat, zoals hierboven al opgemerkt, erover wordt gewaakt dat de opening van detentiehuisen niet leidt tot een ongecontroleerde uitbreiding van de gevangenis capaciteit.

15.— Uit verschillende [persberichten](#) blijkt dat plannen om detentiehuisen te openen bij buurtbewoners en gemeentebesturen op verzet botst. Het verdient dan ook aanbeveling dat de opening van een detentiehuis gepaard gaat met de nodige initiatieven om de lokale gemeenschap bewust te maken van de relevantie en de maatschappelijke meerwaarde van zo een project.

V. Personeel

16.— De detentiecontext van een detentiehuis moet oplossings- en welzijnsgericht van aard zijn. Daarom is het belangrijk om voldoende personeelsleden aan te werven en het personeelsbeleid daarop af te stemmen. Een belangrijke randvoorwaarde voor het welslagen van de detentiehuisen ligt dan ook op het vlak van een voortgezette opleiding, vorming en training van het personeel²⁰.

17.— Momenteel zijn er al de nodige problemen op het vlak van personeelsbeleid bij de penitentiaire diensten, zoals het personeelstekort, het absentisme en het gebrek aan opleiding. De Centrale raad deelt de bezorgdheden die worden geformuleerd in het [verslag](#) van het Rekenhof dat wijst op een operationeel tekort dat op zijn beurt de deelname aan de nodige (basis)opleidingen onder druk zet. Contractuele werknemers, jonger dan 26 jaar, die met een startbaanovereenkomst worden aangeworven, worden met regelmaat zonder voorafgaande basisopleiding op de werkvloer ingeschakeld. De memorie van toelichting bij de wet van 23 maart 2019, de parlementaire bespreking van de wet en de aanbevelingen van de Raad van Europa beklemtonen nochtans het belang van een dergelijke basisopleiding²¹.

18.— De Centrale raad herhaalt zijn aanbevelingen geformuleerd in zijn jaarverslag 2020. De CTRG beveelt de minister van Justitie en het DG EPI aan ervoor te zorgen dat de 36 penitentiaire inrichtingen en de nog op te richten detentiehuisen over voldoende personeel beschikken, rekening houdend met het huidige absentisme en de overbevolking. De CTRG beveelt aan dat alle personeelsleden een gepaste opleiding en de nodige bijscholing krijgen.

VI. Internationale standaarden met betrekking tot korte straffen

19.— Het Comité van Ministers van de Raad van Europa beveelt aan om zoveel als mogelijk gebruik te maken van alternatieve sancties en om de gevangenisstraf alleen als ultimum remedium toe te passen. Mogelijke alternatieve sancties zijn het plaatsen onder huisarrest op een specifiek adres,

¹⁹ *Vr. & Antw.* Kamer Commissie van Justitie 2021, 27 oktober 2021, CRIV 55 COM 623, p. 4.

²⁰ Naessens, L. (2013). Personeel. In Claus, H., Beyens, K., De Meyer, R., Gryson, M., & Naessens, L (red.), *Huisen: naar een duurzame penitentiaire aanpak* (pp. 69 – 75). Brussel: Academic and Scientific Publishers.

²¹ Rekenhof. (2021). *HR-beleid in de penitentiaire diensten – organisatie en performantie*. Brussel: Rekenhof.

het verbod om een welbepaalde plaats te verlaten of er te verblijven, voorwaardelijke invrijheidstelling, controle en ondersteuning door een juridische autoriteit of het plaatsen onder elektronisch toezicht. Om ervoor te zorgen dat deze alternatieve straffen geloofwaardig zijn, moet voor een doeltreffende tenuitvoerlegging ervan worden gezorgd door het opzetten van de nodige infrastructuur voor de uitvoering van en het toezicht op deze straffen, enerzijds opdat rechters en openbare aanklagers vertrouwen hebben in de doeltreffendheid ervan en anderzijds om betrouwbare prognose- en evaluatietechnieken te ontwikkelen²².

Besluit

20.— De bestaande problemen waarmee het Belgisch penitentiaire systeem wordt geconfronteerd, in het bijzonder de overbevolkingsproblematiek, zullen alleen maar toenemen door de aangekondigde bijkomende uitvoering van korte vrijheidsstraffen. Bijgevolg herhaalt de CTRG zijn aanbeveling aan de minister van Justitie om de nodige maatregelen te nemen om de stijging van de gevangenisbevolking onder controle te krijgen en om menselijke en waardige detentieomstandigheden te garanderen voor personen die van hun vrijheid zijn beroofd, zonder de bestaande gevangenis capaciteit te verhogen en om, in overleg met de andere betrokken actoren, de vereiste maatregelen te nemen om het gebruik van alternatieve straffen te stimuleren. De gevangenisstraf is een ultimum remedium en moet dat ook blijven.

²² [Aanbeveling nr. R\(99\) 22](#) van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten betreffende overbevolking van gevangenissen en inflatie van de gevangenispopulatie, aangenomen op 30 september 1999.